

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

**AFAD'IN KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARININ ULUSAL GÜVENLİĞE
KATKISI VE İÇ KAMU FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Nergiz TOKAY

E-mail: nergiz-tokay@hotmail.com ORCID: [0000-0002-2911-0591](https://orcid.org/0000-0002-2911-0591)

Submitted: 14 August 2023 & Accepted: 13 November 2023

Citation: Tokay, N. (2023). AFAD'ın Kamu Diplomasisi Uygulamalarının Ulusal Güvenliğe Katkısı ve İç Kamu Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (9), 42-63.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

**AFAD'IN KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARININ ULUSAL GÜVENLİĞE
KATKISI VE İÇ KAMU FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Nergiz TOKAY

E-mail: nergiz-tokay@hotmail.com ORCID: [0000-0002-2911-0591](https://orcid.org/0000-0002-2911-0591)

Submitted: 14 August 2023 & Accepted: 13 November 2023

Özet

Hem iç hem dış siyasetle stratejik uygulama alanı bulan kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiden sonra ortaya çıkmıştır. Sert güç, yumuşak güç, kamuoyu gibi kavramlar güç temelli gelişen diplomasi terimleridir. Bu çalışmada bir kamu diplomasisi etkinliği gerçekleştiren doğal afetlerle mücadele kurumu olan AFAD, ulusal ve uluslararası ilişkiler bağlamında iç ve dış kamuya yönelik afet ve kriz yönetimindeki uygulamalarıyla devletin kamu diplomasisi yürüten kurumu olması bakımından tanıtılacak ve ulusal güvenliğe olan katkısı bakımından faaliyetlerdeki başarısı karşılaştırılacaktır. AFAD kamu diplomasisiyle entegre incelendiği sınırlı sayıdaki çalışmaya genellikle insanî yardımlara katkısı ve kurumsal alt yapısı bakımından konu edilmiş, teşkilatlanmasıyla entegre bir çalışma yapılmamış, diplomasi alanındaki katkısı alana ve performansa yönelik karşılaştırılmamıştır. Çalışmada bu eksikliğin uluslararası ilişkiler bağlamında gerçekleşen insani yardımlar ile 2023 Kahramanmaraş Depremi'ndeki afet yönetimi temelinde karşılaştırma yapılarak kapatılması amaçlanmaktadır. Hipotez, AFAD'ın dış kamu diplomasisinde daha başarılı olduğu yönündedir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada kısmî ölçüde nicel verilerden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucu amaçla uyum göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: AFAD, Kamu Diplomasisi, 2023 Depremleri, İnsanî Yardım, Güvenlik

THE CONTRIBUTION OF AFAD'S PUBLIC DIPLOMACY PRACTICES TO NATIONAL SECURITY AND EVALUATION OF DOMESTIC PUBLIC ACTIVITIES

Abstract

Public diplomacy, which finds a strategic application area with both domestic and foreign politics, emerged after traditional diplomacy. Concepts such as hard power, soft power and public opinion are diplomacy terms that develop based on power. In this study, AFAD, which is an institution combating natural disasters that carries out public diplomacy activities, will be introduced as an institution of the state that carries out public diplomacy, with its practices in disaster and crisis management for the internal and external public in the context of national and international relations, and its success in activities will be compared in terms of its contribution to national security. AFAD has been the subject of a limited number of studies in which it is integrated with public diplomacy, generally in terms of its contribution to humanitarian aid and its institutional infrastructure, no integrated study has been made with its organization, and its contribution in the field of diplomacy has not been compared in terms of field and performance. In the study, it is aimed to close this deficiency by comparing humanitarian aids in the context of international relations and disaster management in the 2023 Kahramanmaraş Earthquake. The hypothesis is that AFAD is more successful in foreign public diplomacy. In this study, which is a qualitative research, partial quantitative data were used. The result of the study is consistent with the purpose.

Key words: AFAD, Humanitarian Aid, Public Diplomacy, Security, 2023 Earthquakes

Giriş

Diplomasi sözcüğü kavramsal nitelikte ilk kez Bernard de Rusler tarafından 1436'da kaleme alınan Büyükelçiler Hakkında Kısa Bilimsel İnceleme adlı yapıtta kullanılmıştır. Bu bağlamda Bizans'ta elçilerin eğitilmesine ayrıca önem verildiğinden devlet görevlisi olarak dış işlerine ait işlerin yürütülmesi için bir ofis kurulması, diplomasi adına yaşanan ilk uygulamalardan olduğu yönünde değerli görülmüştür (Tuncer, 1984, s. 54). Venedik'te başlayan bu uygulamalara ek olarak bir ahitnameyle 1454 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nda yerleşik diplomasi temsilcisi olan "balyos"u bulundurmak için gerekli düzenlemelerin yapılması görülmektedir. Venedik'in uygulamasını takip eden ülkeler sırasıyla Polonya, Rusya, Avusturya, Fransa ve İngiltere'dir (Girgin, 1992, s. 62-63; İskit, 2007, s. 147-148).

Diplomasinin temel amacı geleneksel güvenlik anlayışının neden olduğu savaşa dayalı etkileri sonlandırmak ve uluslararası ilişkilerde sorunların çözümü aşamasında barışçıl yöntemlerin tercih edilmesini teşvik etmektir. Realizm ve neorealizm anarşik sisteme, nükleer silahlanmaya, güç ve silahlanma yarışına, korkuya ve güvensizliğe dayalı bir yapıya inandığından savaşlara neden olmuştur. Kant'ın Kalıcı Barış adlı eserinden itibaren devletler arası karşılıklı bağımlılığın serbest ticaretle iş birliğini artıracak düşüncesi liberal ve neoliballerce güvenliğin teminatı olarak görülmüştür. Güvenlik bu bağlamda realistlerin savunduğu devlet güvenliği kapsamından çıkmış ve Soğuk Savaş sonrasında bireyin merkeze alındığı bir alana dönüşmüştür. Güvenliğin aktörlerine STK'ler, özel kurum ve kuruluşlar eklenmiş, diplomasi bu dönüşüm sürecinde tüm özneleriyle sorunların savaşız çözümünü önceleyen uluslararası ilişkiler alanına ait bir olgu olmuştur. Bu şekilde devletin ve siyasilerin amaçlarına dönük olan geleneksel diplomasi ve kamunun ve bireylerin amaçlarını önceleyen gelenek dışı diplomasi olarak ayrılmış ve zamanla afet diplomasisi gibi yeni gelenek dışı diplomasi türleri doğmuştur.

Uluslararası ilişkilerin bir alt disiplini olan diplomasi temelde devletlerin çıkarlarını barışçıl bir biçimde resmi yollarla koruyan (Bull, 1932) devletle ilgili bir terim olarak ortaya çıkmıştır. Sanayileşmeden sonra liberal ve neoliberal ekonomik politikaların uygulanmış olduğu 19. yüzyıldan itibaren diplomasi, karşılıklı bağımlılıkların yarattığı ve öznelerin resmi sınırlar dışından da olduğu kamuya ait bir alanda gerçekleşmiştir. Bu, resmi diplomasinin yetersiz kaldığı kültürel, sosyal alanlara ulaşabilmede daha başarılı olunmasını sağlayan doğal bir tepki ve determinist gelişimin sonucudur. Gönüllülük ilkesiyle katılımı benimseyen ve rızaya dayalı anlayış geliştirmeyi hedefleyen STK'lerin doğmasını ve gelişip yayılmasını sağlayan bir iletişim ağıdır. Bu iletişim ağında ortaya çıkan kamu diplomasisi, devletin kendi halkına ve diğer halklara karşı yürüttüğü bir politika olabildiği gibi devletin ulaşamadığı

alanlarda etkili olan küresel şirketler, STK'ler, dernekler, lobiler, sendikalar, meslek birlikleri, sanatçılar tarafından da yürütülebilir.

Hegemonik devletler hegemonyalarını kültürel diplomasi yoluyla sağlamayı tercih etmektedirler. Kültürel eğitim çalışmaları, burslar, televizyon dizileri; turizm sektörünün çalışmaları, gıda sektöründeki Mc Donald's, Coca Cola, Burger King (Akçadağ, 2012, s. 2) kamu diplomasisinin kültürel yönünü temsil eder. Ancak 11 Eylül olayları sonrasında yapılan araştırmalara göre ABD, kamu diplomasisi programları ve faaliyetlerini dünyanın pek çok ülkesinde var olan ABD düşmanlığını en aza indirmek için kullanmış (GAO-06-535, 2006) ancak istediği sonuca ulaşamamıştır. Bu kültürel kamu diplomasisinde televizyon kanalları önemli bir araç olarak kullanılır. TRT kanalları Türkiye'nin, CNN ABD'nin, BBC İngiltere'nin, Russia Today Rusya'nın ve DW Almanya'nın programlarını kitleleri etkilemek, yönlendirmek, istenilen hedef davranışı gerçekleştirmesi için denetimli ilerlettiği kanallardır (Ekşi ve Erol, 2018, s. 39).

Kamu diplomasisi kavramı ilk olarak Edmund Gullion tarafından 1965 yılında “*bilgi ve fikirlerin uluslararası akışı*” tanımı yapılarak kullanılmıştır. Ona göre kamu diplomasisi, “dış politikaların düzenlenmesi ve yürütülmesi üzerindeki kamu tutumlarının nasıl oluştuğunu ele almaktadır” (Sancar, 2012, s. 79) ve kapladığı alanın geleneksel diplomasi dışında kalmasıyla özel kurum ve kuruluşların etkin rol oynadığı, halkların birbiriyle etkileşimini gerektirdiği için kamusal alanda değerlendirilmelidir (Murrow, 1958). Bu konuda Joseph Nye, kamu diplomasisini sonuçları bakımından ele alarak tanımlamış ve ülkenin anarşik sistem anlayışının dışına çıkarak kullandığı yumuşak güçle elde ettiği başarıya atıf yapmıştır. Bir ülkenin dünya siyasetinde aktif rol oynayarak kendi kültürüne, refah seviyesine, ekonomik gücüne ve başka siyasi, sosyal, kültürel, sanatsal, bilimsel ve ekonomik özelliklerine hayran olan, onu örnek alan halklar yaratabilmesi için izlemesi gereken yöntemler (Nye, 2005, s. 14) biçiminde daha geniş kapsamlı tanımlamıştır. Leonard Mark, Foreign Policy Center'de kamu diplomasisinin hedefini bir ülkenin diğer ülkelerin gereksinimlerini, kültürel yapısını, sosyal yaşamını anlamlandırdıktan sonra onların bakış açısına ortak olması, aradaki yanlış algıları engellemesi, ortak paydaşlıklar kurması olarak spesifik çerçevede değerlendirmiş ve onu “*bir ülkenin imajının ve bilinirliğinin, bireysel etkileşim için uygun ortam yaratabilecek bir güç olduğu varsayımına*” dayandırmıştır (Mark, 2002, s. 8-9). Bu bakımdan ikna ve rızanın kapsamındaki propagandayla ilişkilidir. Devlet kendi halkına dönük gerçekleştirdiği propaganda faaliyetleriyle taraftar kazanır. AFAD, doğal afet ve kriz yönetimi yapılanmasını ideal devlet algısı yaratmaya dönük hazırlamıştır. Bu anlamda kamu diplomasisinin halkla ilişkiler disipliniyle de ilgisi bulunmaktadır.

Konuyla ilgili literatür taraması yapıldığında Salih Tosun'un "Bir Sosyal Politika Aracı Olarak AFAD" adlı makalesinde AFAD'ın ilk on yılda uyguladığı sosyal politika yardımları anlatılmıştır. Bu kapsamı oluşturmak için Van depremi ve Suriye göçüne ait veriler AFAD veri tabanından alınmıştır. Serdar Tüney ve Ayhan Gücüyener'in "Kritik Altyapı Güvenliği, Teknolojik Afetler ve Türkiye'nin 2023 Stratejisi" adlı makalelerinde bir ülkede alt yapının güvenliğini sağlamanın o ülkenin ticarî, insanî, ekonomik, siyasî yaşamını doğrudan etkilediği için ve ulaşım, haberleşme, su, finans ve enerji ağı bakımından önemli olduğu ve bu bakımdan doğal afetlerin, savaşların, terör ve sabotajların hayatiyet kazandığını vurgulanmıştır. Eyyüp Yıldız ile Murat Can Duruel'in "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Stratejik Planlarının Değerlendirilmesi" adlı makalelerinde belirlenen iki dönem için stratejik afet planları değerlendirilmiş, konu stratejik açıdan ele alınmıştır.

Bu çalışmanın iki ana bileşeni, kamu diplomasisi kavramı ile AFAD koordinasyonu temelli değerlendirilen Suriye göçüdür. Bu çalışmada doğal afetlerle mücadele kurumu olan AFAD, kamu diplomasisinin halklara ulaşmada kullandığı yollardan biri olan insani yardımlar da göz önünde bulundurularak yapısal ve işlevsel açıdan tanıtılacaktır. Çalışmanın odak sorusu "AFAD, kamu diplomasisine nasıl, ne tür katkılarda bulunuyor? Türkiye'deki afet krizi yönetiminde dış halklara dönük uygulamalarda olduğu gibi başarılı mı?" olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı kamu diplomasisi ile AFAD yönetimi arasındaki ilişkiyi ulusal ve uluslararası diplomasiye katkıları yönüyle açıklayıp karşılaştırarak eksikliklerin giderilmesi yönünde öneride bulunmaktır. Çalışmanın bu bağlamdaki hipotezi, AFAD'ın doğal felaketlerin özellikle de depremlerin yaşandığı ülkemizde 1999 Marmara Depremi'nin yarattığı yıkımdan sonra gereklilikten kurulduğu ancak faaliyetlerinin yurt dışındaki halklara da yönelmesiyle kurumsal olarak politik anlam kazandığından kamu diplomasisi alanında değerlendirilmesi gerektiği ve bu alana katkısının ulusal düzeydeki müdahalelerden daha başarılı olması 2023 Kahramanmaraş Depremi odağında anlatılmıştır. Nitel araştırma olan bu çalışmada, kısmen nicel verilerden de yararlanılmıştır.

I. Kamu Diplomasisi

"Bu bilgi çağında, kitle iletişimi ve mikroçip çağında, telekomünikasyon uyduları ve yeraltındaki fiber optik kablolar ile bu yeni çağda tek başına geleneksel diplomasi yeterli değildir. Birleşik Devletler, toplayabildiğimiz tüm beceri ve kaynaklar ile kamu diplomasisine eğilerek, sadece yabancı hükümetlere değil, onların halklarına da hitap edebilmelidir. İnanıyorum ki ülkemizin kamu diplomasisi büyük bir güç; dünya tarihine şekil verebilecek olan, elimizdeki en büyük bir güçtür (Reagan, 1987)".

Reagan’ın bu deklarasyonu ABD’nin diplomasi anlayışındaki değişimi gösterir. Bu yeni anlayış “soft power” (yumuşak ve ince güç) güç algısının gelişimiyle birlikte bu algının yeniden yorumlanmasını sağlamış ve yeni bir sıfatla kavram ortaya çıkmıştır. Reagan diplomasideki gücünü radyo ve televizyonu etkili bir biçimde kullanmasıyla sağladı ve bunlar Trump Dönemi’nde de Çin-Rusya ilişkilerinde etkili bir mücadele yöntemi oldu (Seib, 2017). ABD, kültürel emperyalizmi sağlamada kitle iletişim araçlarını kullanmaya 21. yüzyılda da ayrıca bir önem atfetmiş, diplomasi gereçlerini internet ve ulaşımın sağladığı olanaklarla bilimsel ve teknolojik gelişmelerin kolaylıklarından yararlanarak belirlenen hedefler doğrultusunda çeşitlendirmiştir. Bu sayede dönemseller farklılıklar gösterse de ABD’nin yürüttüğü kamu diplomasisi Soğuk Savaş Dönemi’nin galibi olmasını, tek kutuplu dünyanın merkezinde yer almasını, ülkelerin ekonomik, siyasî, sosyal ve kültürel yaşamında hegemonik bir güç olmasını sağlamıştır. Bu nedenle medya, ABD’nin politik hedeflerine ulaşmasını sağlayan güdüleyici ve destekleyici bir yöntemdir (Djerenjian, 2003, s. 13; aktaran Günek, 2018, s. 54-72). ABD kamu diplomasisini akademik çalışmaların merkezine almış ve güvenlik amacıyla kültürel unsurlardan, enformasyon ve reklamlardan yararlanmıştır. Akademik çalışmalar tarafını eleştiren ve tutarsızlıklara sahip olduğu için yeterli görmeyen anlayıştaki bir grup ise kamu diplomasisini stratejik özne olarak ulusal ve uluslararası güvenlik anlayışının merkezinde konumlandırmıştır (Lord ve Dale, 2007; aktaran Günek, 2018, s. 54-72).

Küreselleşmenin etkisiyle yeni gerekliliklerden dolayı değişen algıların ortaya çıkardığı “küçük ve orta ölçekli kamu diplomasisi, sınırlı sert güç kaynaklarının ötesine geçen yollarla uluslararası arenayı etkilemek için kazanılmış bir fırsatı temsil ediyor.” (Batora,2005, s. 3; Tuch, 1990; Nye,1990). Bu fırsat bir iletişim etkinliğinin ürünüdür ve bu etkinlik devletlerin ulusal ideallerine ulaşabilmek için kurumları ve ulusun kültürel özelliklerini diğer uluslara ulaşma amacıyla planlanmak ve gerçekleştirmek için izlediği stratejidir (Tuch, 1990, s. 3). Devletlerin ulusal çıkarlarına taraf kazandırma çerçevesinde küresel tanınırlığı olan seçkinleri ve diğer ulusal halkları etkileme etkinliği, çabası (Manheim, 1990, s. 4), devlet-halk veya halklar arasında “ilişki kurmak, diğer ülkelerin, kültürlerin, halkların ihtiyaçlarını kavramak, görüşleri iletmek, ortak bir ülkünün peşinden gidilecek alanları tarif etmek” (Yağmurlu, 2019, s. 122-138) anlamına gelir. Geleneksel diplomasi yalnızca devletler arasındaki iletişimde işlev kazanmıştır ve bir sınırlılığın göstergesidir. Diplomasinin araçsallığı devletlerin diğer devletlerle, entegre devlet birlikleriyle, STK’lerle ilgili bir çerçeve çizmesinden ileri gelir. Amaç diğer halkların kültürel yapısı içinde çalışarak onların tutum ve davranışlarını anlamak; bu bilgi dağarcığı sayesinde yönetim amaçlı strateji geliştirmektir (Gregory, 2011, s. 353). Diğer ulusların ve halkların kültürel, sosyal, siyasal yaşamına ait bilgilerin güvenlik ve istihbarat

alanında yapılan çalışmalara kaynaklık etmesi, kamu diplomasının istihbaratla kurduğu kesişim kümesini oluşturur.

Diplomasi, yumuşak gücün sessizliğiyle savaşın sakin sularında derinden, taraf toplayarak ve “dost ülke” imajı yaratarak yapılmasıdır. Bu nedenle 21. yüzyılın küresel ilişkilerinde felakete maruz kalan devletlere gereksinim duyduğu yardımlar yapılır, bu talepler demeçlerde deklare edilir. Melissen kamu diplomasisinin devletler tarafından devletin çıkarları doğrultusunda kültürel yaşamı tanıma, halkların tutumlarını etkileyen kriterleri belirleme, davranışların nedenlerine inme ve değerleri övme amacıyla yapıldığı düşüncesini taşır (2013, s. 436). Böylece sert gücün yerini alan yumuşak gücün etkisi, barış ortamına yaptığı katkıyla yücelir.

Barış, devletlerden birinin diğerleri üzerindeki hegemonyasını kamu diplomasisini kullanarak yapması demektir. Gerçekte hegemonya ve yayılmacılık fikri, devletlerin strateji belirlemede temel aldıkları bir ideali temsil eder. Sadece savaşın yöntemi değişir. Bu bakımdan Joseph Nye da yumuşak gücü, odaktaki devletin kendi ulusal çıkarlarını korurken önderlik ettiği devletlerin de çıkarlarını göz ardı etmeden davranması ve karşılıklı hoşnutluk ilkesiyle temellendirdiği ilişkileri sürdürübilme potansiyeli (2005, s. 14) şeklinde çerçeveler. Gifford D. Malone, iyi bir kamu diplomasisi uygulamanın gereklilikleri üzerinde durmuş ve ülkelerin kendi toplumlarını ve politikalarını diğer ülkelerin toplumlarına tanıtmak için o halkların öncelikle dilini öğrenerek sonra kültürünü, psikolojisini, sosyal yaşamını tanıma gereği üzerinde strateji belirlemiştir (1988, s. 12).

Propagandayla doğrudan ilgili olan yumuşak güç kavramı karşı kitleye cazip bir öneride bulunma ya da gündemi değiştirme-belirleme; kurumları, politikayı, kültürel ve sosyal değerleri kullanarak kamu diplomasisini karşılıklı ve çok taraflı politikayla oluşturma olarak da tanımlanmaktadır. Askerî gücün çağrıştırdığı savaş, zorlama yoluyla caydırma, koruma şeklinde tehditler, baskıcı diplomasi yumuşak gücün tam zıttı bir yöntemle geleneksel diplomasi içinde realist ve neorealist güvenlik anlayışı kapsamında değerlendirilmelidir. Kamu diplomasisinin uygulanması aşamasında belirlenen bu stratejilerle ilgili aşağıdaki Tablo 1’de bir kısmı listelenen kavram terminolojisi ortaya çıkmıştır.

Tablo 1: Kamu Diplomasisiyle İlgili Stratejik Kavramlar

Kamuoyu	Güç	Sert Güç	Yumuşak Güç	Akıllı Güç	Keskin Güç
*Kamuoyuna diplomasi *Acil Eylem Planı	*Zorlayıcı yöntemlerle istenç dışı kabul ettirilmesi	*Askeri gücü kullanma *Havuç sopa diplomasisi *İkna ve Zorlama *Askerî Müdahale *Baskıcı Diplomasi *Ekonomik Yaptırımlar *Tek yönlü direktme *Otoriterlik *Abluka	*Propagandadan yararlanma *Kültür, siyaset, dış politika *Sanat, filmler, sergiler, akademik çalışmalar *Kaba güç ve zorlama dışındaki yöntemleri uygulama *İmaj geliştirme *Çok kulvarlı diplomasi	*Sert ve yumuşak gücün sentezi *Diyalog *Değerler	*Kandırma ve yanıltma Ad hoc diplomasi *Başka ülkelerde iç karışıklık çıkmasını sağlama *Gerilim *Çatışma

Zihinsel entegrasyon sonucu gelişen empati, kamu diplomasisinin iletişimsel yönünü temsil ederek rızayı inşa eder. Hans Tuch, halka ulaşmada en etkili araç olarak medyayı gördüğünden onun uluslararası ilişkilerdeki rolünü önemser. Gazete, dergi, televizyon ve radyo programı, internet, kamu spotları, sosyal medya, dijital dünya, insanî yardım vb. yollarla rıza gösteren kitle üzerinde yumuşak diplomasi zafer kazanmış olur. Nye küresel yaşamın bir parçası olan 21. yüzyıl insanını yumuşak gücü temsilen kitle iletişim kanallarını rızaya dayalı bir yaşam tarzı oluşturmak için kullanma potansiyeli bakımından etkili bulur (2002, s. 6).

Geleneksel diplomaside elçilikler uluslararası ilişkilerin temsilinde diplomatik ilişkileri yürütürler. Ancak küresel düzeyde devletler arasındaki sorunların tümü resmi kanallardan çözülmeye uygun değildir. Yumuşak güce ait olan bir kavram olarak çok kulvarlı diplomasi bu amaçla ortaya çıkmıştır. Savaş ve çatışmaların da her zaman geleneksel güvenlik anlayışıyla çözülmesi olanaksız görülür. Devlet dışı kurumlar, bireyler (sanatçılar, futbolcular), çatışma yönetimi, çözümü veya dönüşümü için görüşmelerde yer alabilir ve barış odaklı çalışabilir. Çok kulvarlı diplomasi'nin ilk örneği ABD Bilgi Ajansı'nın tam bir çözüme ulaştıramasa da 1991 yılında Hindistan ile Pakistan arasında diyalog kurması olayıdır (Naghiyeva, 2021, s. 34).

Gayri resmi diplomasi içindeki özneler STK'ler, eski devlet yetkilileri, akademisyenler, insani yardım kuruluşları özellikle devletle halk arasındaki sorunların ve iç çatışmaların çözümünde resmi diplomasi'den önce, sonra ya da ona eşzamanlı yürütülen çalışmalarda sorumluluk üstlenir. Gayri resmi bir ortamda buluşulsa da resmi diplomasiyi toplumda güven

inşa etme konusunda tamamlar (Ismani, 2021, s. 83).

Kamu diplomasisi siyasi ve insani tutumları gerçekleştirirken iletişim kanallarını kullanması nedeniyle hem siyasetin hem de halk ve ilişkilerin alanı içindedir (Zaharna, 2009, s. 86). Bu nedenle iletişimle arasında araçsallık ilgisi bulunmaktadır. İletişim literatüründe kullanılan terimlere dikkat edildiğinde kamu diplomasisi, kültürel diplomasi, yumuşak güç, siyasi iletişim, algı yönetimi, propaganda, kültürlerarası diyalog, kriz yönetimi, medya yönetimi, halkla ilişkiler, kamu ilişkileri, stratejik iletişim, küresel iletişim, psikolojik operasyonlar, bilgi operasyonları ve medya operasyonları gibi (Gouveia ve Plumridg, 2005, s. 8) ortak bir terminolojiye sahip oldukları görülür. Bu, iletişimle arasında kurduğu bağın başarılı bir kamu diplomasisini gerçekleştirmeye aracılık ettiğini gösterir.

A. Afet Diplomasisi

Afet diplomasisinin önemi, barışçıl yöntemlerle kitleleri taraftar yapabilme gücünden ileri gelir. Diplomasi içinde gerçekleşen her eylemin bir teorisi, amacı, uygulama sahası, uygulama stili ve uygulama sonucu vardır. Doğal afetler bu uygulama sahalarından biridir. Afet diplomasisi insani ilişkiler geliştirmenin kısa süreli de olsa devletlerarası resmi ilişkiler geliştirmenin önüne geçtiği bir saha olarak düşünülmelidir. Felaketlerin neden olduğu maddi ve manevi etkileri hafifletirken halklar arasında bir bağ kurulur. Bu bağ, devletlerarasındaki ilişkiler eski formal hâline döndüğünde bile etkisini tamamıyla yitirmez. Felaketin etkilerini azaltmaya çalışma, iç ve dış öznelerle birlikte hareket etme ve bunu barış görüşmeleri veya şiddetin tırmanmasına yönelik çalışmaların içinde ele alan bir anlayış içinde iş birliği kurarak yapma hareket tarzını gerektirir (Comfort, 2000).

Kamu diplomasisi incelemelerinde geleneksel sorulardan biri, afet diplomasi doğal hâllerinde yüzyıllara uzanan geleneksel düşmanlıklar taşıyan ülkeler arasında iş birliğini destekliyor mu sorusudur (Kelman, 2007, s. 289). Tarihsel süreçteki örnekler bu sorunun yanıtını destekliyor, desteklemiyor ya da kısa bir süre destekliyor olarak verebilmeyi olanaklı kılıyor (Jayasinghe ve Sevin, 2013, s. 3-5). Örneğin 2004 yılında Endonezya’da 130 bin kişinin öldüğü bir tsunami felaketi yaşandıktan sonra GAM başladı ve Endonezya tsunami acısı sonrasında ortak paylaşılan kederin yarattığı etki (Hyndman ve Waiznegger, 2010) veya direncin düşmesiyle ortaya çıkan istikrarsızlaşmadan dolayı gerçekleşen siyasi pazarlık sonucu (Enia, 2008) barış anlaşması imzalandı (Jayasinghe ve Sevin, 2013, s. 3-5).

Afet diplomasisi Türkiye ve Yunanistan örneğinde olduğu gibi köklü düşmanlıkların varlığında kalıcı barışı inşa etmede başarısızdır (BBC, 2010; aktaran Jayasinghe ve Sevin, 2013, s. 14). STK’ler ve küresel şirketler gibi devlet yapılanması dışındaki özneler de afet sırasında

aktif rol oynamakta, düşman ülkelere de insani yardımda bulunabilmektedir. AKUT ve EMAK iki ülkede gerçekleşen afetlerde enkaz altındaki insanlara ulaşmak için çalışmış ve birçok hayat kurtarmıştır. Bu hümanist duruş ve katılım 1999 depremleri sonrasında askeri alan dışındaki sivil halkların birbirlerine karşı sevgiyle yaklaşmasını sağlamış (Jayasinghe ve Sevin, 2013, s. 15) ve olumlu havanın ne kadar süreceğine dair yeni soruların sorulması gereğini doğurmuştur.

B. AFAD Yapılanmasında Kamu Diplomasisi Uygulamaları

Afet sözcüğü “İnsanlar için fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel imkân ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğal, teknolojik ve insan kaynaklı olayların doğurduğu sonuçlar (BM, 1992, s. 27).” olarak tanımlanmaktadır. Bu sonuçlar bireyin can ve mal güvenliğini tehdit eder hatta tamamen kaybına neden olur.

Türkiye deprem ülkesi olmasının yanında pek çok başka afetin de yaşandığı bir coğrafyada konumlanmıştır. Tektoniğindeki parçalı yapı, yüzeyindeki yükseltiyle alçaltıların içsel tetikleyicileri ve sismik dalgalanmalar birçok doğal afetin nedeni olmaktadır. Bundan dolayı afetler konusu, kalkınma planlarında ve sosyo-ekonomik yapılanmada yerini almıştır. Türkiye’de 1990’dan itibaren 2000’e kadar uygulanan afet yönetim stratejileri, afetin gerçekleşmesinden sonraki müdahale ve yardımlar sürecini kapsar. Plan, hazırlık, strateji, lokasyon, tespit, önleme kavramları afet yönetimine dahil edilmemişti. Bu kavramlar içeriğindeki ilgili çalışmaların önemsenmesiyle birlikte belirlenen politikalar kapsamında 1999 Marmara Depremlerinden sonra ülke gündeminde yerini almıştır (Tercan, 2018, s. 7). 1939’da meydana gelen Erzincan Depremi bu konuda uyarı niteliği taşımış ve sismik çalışmalar üzerine yoğunlaşılmasını sağlamıştır. 1959’da konuyla ilgili yapılan çalışmaların başında kanunsal boşlukları doldurma amacı yatmaktadır. “7269 sayılı “Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (afad.gov.tr.)” çıkarılmış, 1988 ve 1999 yılında kanun düzenlemelerine devam edilmiştir.

Doğal felaketler “doğrudan veya dolaylı olarak insanlar ve insan yerleşmeleri üzerinde fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplara neden olan, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan kökenli olayların sonuçlarıdır (Tercan, 2011, s. 485; Ergünay, 2007, s.1).” Türkiye’nin Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ise “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında; “Kentsel Dönüşüm ve Konut”, “Afet Yönetimi” alt başlıklarında afet kavramlarına yer verilerek kentsel dönüşüm can ve mal kayıplarının azaltılması amacıyla gerekli görülmüştür.

Afet yönetiminde afeti önleme stratejileri belirledikten sonra bu stratejilerin nasıl, ne zaman, hangi birimlerce uygulanacağını planlanması mücadelenin sonucunu etkileyen önemli bir aşamasıdır. Bu aşamada daha geniş ve kalabalık bir bölgeyi toptan ve ardı ardına gelen farklı hareketlerle uzun süre etkisi altında bırakan felaketlerin gerçekleşmesi ihtimaline karşı da ayrıca olağanüstü durum planı yapılmalıdır. Bu durumda uygulama aşamasında 1999 Gölcük Depreminin 7,6 şiddetinde ve 45 sn. sürdüğü durum ile 11 ili kapsayan 2023 Gaziantep-Maraş Depremlerinin yönetimleri arasında farklılık olması beklenmektedir. Afetlere karşı alınacak olan önlemlerin afetin gerçekleşme ihtimalinin düşünülerek çok uzun süre önce alınmaya başlanması esasına dayandırılması gerektiğinden planlamalar kurumsal ve sistematik bir dönüşümün ürünüdür. Olası riskler gerçekleşmeden can ve mal kayıplarının ne kadar olabileceği hesaplanarak bu risklerin minimum düzeye indirilmesi yönünde tespitler ve analizlerin yapılması yoluyla yürütülen çalışmalar, bütünlük özellik gösterir (AFAD, 2018). Günümüzde bütünlük Afet Yönetimi Sistemi olarak adlandırılan model ile önceliğin kriz yönetiminden risk yönetimine verildiği 2020’li yılların teşkilatlanmasında bütünlük strateji ilkesi dikkate alınmıştır (Kadıoğlu, 2008, s. 1-38; Macit, 2016, s. 191-202).

Kamu diplomasisi planlı ve kurumsal hareket etmeyi gerektiren bir iletişim şeklidir. Afet yönetiminde kurumsal iletişimin müdahale üzerindeki etkisinin önemi, yaşanan depremlerde ortaya çıkmıştır. Bir kriz durumunda ilgili kurumların olayı anlamak için topladığı bilgileri analiz etmesi, işleme ve diğer ilgili kurumlarla paylaşması olarak adlandırılan kriz iletişimi (Coombs, 2010, s. 17-53), AFAD’ın “kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrasındaki kurum içi ve kurumlar arası iletişime dayalı gelişen aktivitelerini kapsar (Akdağ ve Taşdemir, 2006, s. 141-157)”. Afet beklenmeyen bir zamanda gerçekleştiğinde kriz yönetimi olgusu devreye girer. Doğası gereği olağan dışı bir olayın kontrolünde yaşanan zorluk iletişim krizini doğurur. “Bu yüzden hem bireylerin kendi arasında hem kurum içi hem de kurumlar arası iletişimin deprem tatbikatlarında test edilmesi gerekir (Cömert Baechler, 2018)”.

AFAD kamu bilincini test etmeye yönelik dar-geniş alanlı tatbikatlar düzenlemektedir. Örneğin 12 Kasım 2022’de saat 18.57’de yurdun tamamını kapsayan deprem tatbikatı halkın bilinç düzeyini test etme, yükseltme ve eksiklikleri tespit etme amacıyla yapılmıştır. Bu tatbikatların en önemli eksiği gerçek bir depremde bireyler, devlet, özel kurumlar, kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri düzeyinde gerçekleşmesi gereken iletişimi test edememesidir. AFAD topluma dönük çalışmalarında “Çök, Kapan, Tutun”; “AFAD Acil Uygulaması”, “Afet ve Acil Durum Çantası”, “12 Kasım Deprem Tatbikatı”, “AFAD’da Bu Hafta”, “Afet İletişim Rehberi” kamu spotlarıyla halkla iletişim sağlayan kamu diplomasisi örneklerini çoğaltmaya önem vermektedir. Tatbikat, çalıştay, panel, kurultay, sempozyum ve

kongreler kamu diplomasisine dayalı bir afet anlayışı geliştirmeye önem verildiğini gösteren çalışmalarlardır. 2011 Van Depreminden Günümüze Afet Yönetimi Paneli, 3. Uluslararası Afet Yönetimi Kongresi, Her Yönüyle Deprem Sempozyumu yanında AFAD tarafından düzenlenen kısa film yarışmaları da kamu diplomasisinin eylemsel yönünü güçlü tutan bir tutumun örneğidir.

Türkiye’de kritik altyapıların güvenliğini sağlayan kurumlar arasında koordinasyon görevi 24.10.2019’da AFAD’a verilmiştir (Resmî Gazete, 2019, s. 151). İçinde bakanlıkların, Kızılay’ın, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsünün bulunduğu kurul, “İçişleri Bakanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı yürütür” (Resmî Gazete, 2020, s. 7).

Ülkelerin kritik altyapı güvenliğiyle ilgili yönetim biçimi birbirinden farklıdır. Bu alandaki sorunların çözümü için çoklu önerilere gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda kamuyla özel sektör arasında iş birliği gerekir. Bütüncül bir anlayış içinde geliştirilen yöntemlerin başarı oranı farklı disiplinlerden de yararlanma olanağı yarattığı için daha yüksektir. Kritik altyapı güvenliği ulusal nitelikte önem taşımasının yanında uluslararası iş birliği gerektiren yönüyle de dikkat çekmektedir (Tüney ve Gücüyener, 2014, s.3). Altyapı yolları, köprüleri, evleri, kültürel varlıkları; üretim ve dağıtım merkezlerini, teknolojiyi, bilişim ağını, haberleşmeyi, taşıma-ulaşım alanlarını kapsar. Bunların korunması ekonomik, siyasi, ticari ve kültürel yaşantı yanında insanın tüm yaşamsal güvenliğiyle ilgilidir.

Kamu diplomasisi uygulamaları çerçevesinde değerlendirildiğinde AFAD yurt içi ve yurt dışı ayrımı yapılmaksızın doğal afetlerden, savaşlardan, biyolojik saldırılardan zarar gören halkların iyileştirilmesi, maddî kayıplarının karşılanması, can kayıplarının yaşanmamasına yönelik çalışılması, göç etmek zorunda kalanların yiyecek, giyecek ve barınma sorunlarına yönelik katkı sunulması yönüyle kamu diplomasisi için olumlu stratejiler geliştirir ve ondan bunları başarıyla uygulaması beklenir. Bu açıdan hangi ilde hangi doğal afetlerin, hangi sıklıkla görüldüğü bilgisine dayanılarak hazırlanan harita stratejik bir öneme sahiptir.

2023 Kahramanmaraş Depremi’ne bakıldığında AFAD’ın bütün birimlerinin iflas ettiği ve ciddi bir koordinasyon sorunu yaşandığından depreme ilk 48 saatte müdahale edilemediği gözlemlenmiştir. Murat Aksoy ve Ramazan Yelken AFAD’ın yaşadığı geç müdahale, iletişim, koordinasyon sorunlarının temelinde mevcut sistem olduğunu düşünür (2023). AFAD taşıyabileceğinden fazla farklı görevle görevlendirilmiştir. Bu görevlerin AFAD’da değil, bütün birimlere hükmetme yetkisine sahip prestijli bir bakanlıkta olması gerekir çünkü birimler arasındaki yetki dağınıklığının bağlayıcı bir üst konumda çözülmesi mümkündür. Türkiye’nin sahip olduğu dağcılardan itfaiyecilere kadar pek çok alandan gönüllü çalışanı bulunan medikal

kurtarma ekibi UMKE; BM'ye bağı INSARAG standardına sahip orta nitelikli uluslararası ilk arama, kurtarma ve danışma sivil toplum örgütü olan AKUT; ağır kategoride yer alan resmi tek grup olan 2250 personelli AFAD koordinasyon sorunu yaşamıştır (Yelken, 2023).

C. AFAD Yönetiminde İç ve Dış Diplomasi

Türkiye'nin Suriye, Bosna Hersek, Bangladeş, Burkina Faso, Güney Sudan, Arnavutluk, Fırat Kalkanı Bölgesi, İdlib, Zeytin Dalı Bölgesi ve Yemen gibi dünyanın yakın-uzak coğrafyalarında ortaya çıkan çeşitli doğal ya da insan nedenli felaketleri yaşayanların en kısa süre içinde yanında olmayı başarabildiği ve halklar arasında empati ve acıyı paylaşmaya dayalı bir bağ kurabildiği hem yerel hem de yabancı platformlara yansımıştır. Ulusal medyalar, bölgesel ve küresel örgütler üzerinde olumlu izlenim yaratan bu evrensel yardım anlayışı, dünya liderleri tarafından da takdirle karşılanmıştır. Bu, dış kamu diplomasisi yönetiminde hızlı, hazırlıklı, cömert ve hümanist davranıldığına göstergesi. 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremlerine müdahale sırasında da aynı özelliklerden bahsetmek mümkün müdür? AFAD deprem sonrasında en çok tartışılan kurum hâlini neden ve nasıl almıştır?

Türkiye son yıllarda, doğal ve sosyal felaket yaşayan insanların acısını paylaşmaya, felaketin etkisini azaltmaya yönelik takındığı müdahaleci tutum ve insani yardımlardaki cömertliğiyle adından bahsettirdi. Önce dünyanın en fazla yardım yapan 3. ülkesi sonra 2. ülkesi hâline geldi. Daha sonra Türkiye'nin 2017'de yaptığı uluslararası insani yardım miktarı, 8 milyar ABD dolarına ulaştı. Küresel İnsani Yardım Raporlarına göre insancıl yardım düzeyinde Türkiye, en çok harcama yapan ülke (Küresel İnsani Yardım Raporları, 2018-2019) unvanıyla konumlandırıldı. 2019 yılı sadece doğa kaynaklı afetler açısından uluslararası insani yardıma ihtiyaç duyulan bir yıl olmamış; aynı zamanda Suriye, Yemen ve Bangladeş'teki Myanmar mülteci konusu gibi bazı ülkelerde devam eden karışıklıklar dolayısıyla insani konuların gündemde olduğu bir yıl olmuştur. 2019 yılında küresel ölçekte yapılan yardımlar ülkeler bazında karşılaştırıldığında %29'unun Türkiye tarafından karşılandığı görülmektedir. 2018'deki raporda insani yardımlarıyla ilk kez birinci sırada yer alan Türkiye toplamda beş kez 'Dünyanın En Cömert Ülkesi' ilan edilerek 'Küresel İnsani Merkez' haline geldi (Küresel İnsani Yardım Raporları, 2019, s. 13). Bu durum, hükümetler arası ilişkilerin düzeyini olumlu etkiledi.

AFAD'ın Türkiye sınırları içerisindeki sığınmacılara, özellikle Suriye iç savaşından kaçan Suriyelilere yaptığı yardımlar ekonomik buhran yaşayan Türkiye yerel halkı tarafından zaman zaman eleştirilmiş, diğer uluslar için yapılan insani yardıma harcanan bütçe yurt içinde görüş farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yıllar, kamu diplomasisinin yurt içi

ve yurt dışındaki uygulama farklılığından dolayı AFAD'ın yerel algılanışındaki olumlu tutumun zamanla değiştiğine dair bazı ipuçları barındırmaktadır.

Yurt dışı diplomasi tarihçesine bakıldığında 2009 yılından itibaren yürüttüğü insani yardım faaliyetleri ile AFAD, Arnavutluk'a 730.596 ABD doları tutarında insani yardımda bulunmuştur (Küresel İnsani Yardım Raporları, 2019, s. 15). 2019 yılında AFAD'ın Arnavutluk'a gerçekleştirdiği insani yardım faaliyetlerinde toplam 390.996 ABD doları (2.198.786 milyon Türk Lirası) tutarında harcama yapılmıştır. Bangladeş'te Dragon King Harekâtı ile Bangladeş sınırını geçmek için zorlanan yaklaşık 200.000 Arakan nüfusu toplu tutuklamalara ve işkencelere maruz kaldığında (Yeryüzü Doktorları, 2019) sayıları çeyrek milyona varan Arakan halkı 1984'te Bangladeş'e göç etmiştir. Türkiye, AFAD'ın Bangladeş'e yönelik Arakanlılara destek olmak amacıyla gerçekleştirdiği uluslararası insani yardım operasyonları için 6.250.768 ABD Doları tutarında bütçe ayırarak (Küresel İnsani Yardım Raporları, 2019, s. 20) diğer ülkelerden farklı davranmıştır.

AFAD göç eden halklara barınma güvenliği, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, yaşam hakkı güvenliği sağlamıştır. 2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklardan kaçan Suriyeliler Türkiye tarafından açık kapı politikasıyla geçici koruma statüsünde barındırılmış ancak zamanla artan nüfus Türkiye'yi ihtiyaçları karşılama konusunda zor durumda bırakmıştır (goc.gov.tr.). 2011-2018 arası dönemde 'barınma merkezi' olarak adlandırılan kampların yönetimi AFAD'a verilmiştir. Barınma merkezleri Suriyelilerin kayıt altına alındığı, temel insanî ihtiyaçlarının karşılandığı, sağlık sorunlarının giderildiği insanî yardım merkezleri işlevi görmüştür. Suriye topraklarında yaşayanlarla birlikte toplam 2 milyon 750 bin Suriye vatandaşına yardımda bulunulmuştur (AFAD, 2016, s. 17). Barış Pınarı Bölgesi'ndeki Suriyelilere yapılan yardımlarla gerçekleşen kamu diplomasisi Suriyelilerin geçici bir süre kaldıkları ve ülkelerine en yakın zamanda döneceklerine dair varsayımlar üzerine kurulmuştu (Dalaman ve Lehimler, 2021, s. 30,32). Ancak Suriyeliler aileleriyle gelerek Türkiye'de kendilerine yaşam alanı oluşturdular ve dönmediler. Dolayısıyla dış kaynaklı kamu diplomasisi içe dönük diplomasiyi olumsuz etkiledi. Uluslararası ilişkilerde çatışmalara neden olan göçmen konusu AFAD'ın yaşadığı yetki aşan sınırlılıktan dolayı kamu diplomasisindeki başarıyı zorlaştırdı.

D. AFAD ve Deprem Stratejisi

Dünyanın %5'lik bir alanını kaplayan Türkiye 1900 yılından beri topraklarında meydana gelen yıkıcı depremlerin sayısı bakımından dünya ülkeleri arasında 4. sırada gelmektedir (Statista, 2023). Türkiye'deki depremler dünyada meydana gelen yıllık depremlerin içinde

%15'lik gibi önemli bir dilimi oluşturmaktadır. Bu depremlerin meydana geldiği hatlar; Doğu Anadolu Fay Hattı, Ege Graben Sistemi ve Saroz Körfezi'nden Van Gölü'ne kadar uzanan Kuzey Anadolu Fay Hattı (Gore, 2001, s. 26). Türkiye'nin jeolojik yapısı gereği Türkiye %93'lük toprak oranıyla deprem ülkesi olarak nitelendirilmektedir.

AFAD her türlü afeti takip eden bilişim sistemine ve insanî yardım organizasyonuna sahiptir. Afet sırasında hem uygulayıcıların hem de vatandaşların doğru koordine olabilmesi için bilgi teknolojilerinden yararlanılması gerekiyor (Afet Yönetim ve Destek Projesi Sistemi, Türkiye Afet Müdahale Planı). Ancak 1999 Gölcük Depremi, 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremleri gibi yıkıcı depremler sırasında kitle iletişim araçlarının sistemselsel olarak çöktüğü görülmektedir. Saatlerce çalışmayan telefonların temel nedeni AFAD olmasa da planlamada ve sistemin işlerliğini analiz etmede AFAD'ın felaket öncesi basamağı uygulamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Örneğin afetten 12 saat sonra İstanbul'da göreve çağırılan eğitilmiş AFAD gönüllüsü, izdihamdan dolayı saatlerce havalimanında bekler, AFAD'ın koordinasyonsuzluğu yüzünden uçağa binemez ve evine döner (Independent Türkçe, 2023). Oysa Afet Bilgi Sistemi (Beylikdüzü) vatandaşların depremin izin verdiği ilk anda ve sonrasında toplanabileceği alanların konum bilgilerine kolaylıkla ulaşabilmelerini sağlayabilmektedir (Partigöç ve Tarhan, 2019, s. 304). Buna göre afet yönetiminde belediyelerin daha fazla sorumluluk almaları gerekir.

Sosyal medya ise bireylerin afetin üç aşamasında da -hazırlık/önlem, olay anı ve sonrası- haberleşme yoluyla koordinasyonun sağlanması, risklerin belirlenmesi ve bilginin yayılması açısından önemli bir araç ancak içinde güvenlik riski potansiyeli de taşımaktadır. Sosyal medyada asparagas haberler yapıp bilinçli bir şekilde yayımlanabilir (Goodchild ve Glennon, 2010, s. 231-241). Bu bakımdan doğal afetlerle ilgili bilgi alınacak birincil kaynak sosyal medya yerine AFAD ve alandaki diğer ilgili kurumlar, uygulamalar, haber ajansları olmalıdır.

AFAD'ın bilişim teknolojilerinden yararlanması kamu diplomasisinin propaganda ile ortak kullandığı yöntemlerden biridir. Bu, uzaktan algılama teknolojilerini kullanma yoluyla gereken uyarıların yapıp tedbirlerin alınması için zaman kazanılmasını sağlayan bir sistemdir. Fırtınanın bölgeye gelişi nereden, kaç km. hızla olacak; depremde kaç ev, hangi oranlarda hasar görecektir, sel taşkını riski yaratan bulutların hareketi ne ifade ediyor, zemin hareketini etkileyen unsurların varlığı ne kadar tehlikeli ve ne kadar zarar verici olacaktır gibi pek çok soru bu uzaktan algılama teknolojisi ile yanıtlanabilir. Afetin yaratacağı olumsuzlukları en aza indirmek amacıyla kurulan sistem, 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremi'nin uygulamaya dayalı müdahale aşamasında iflas etmiş ve felaket binlerce can kaybına neden olmuştur.

Kamusal diplomasinin afete müdahale sırasında ulaşımdan ve taşımacılık sektöründen de yararlanabilmesi gerekir. Bunun için çalışmanın başında bahsedilen altyapısal güvenlik önem taşımaktadır. Deprem sırasında köprüler yıkılırsa, yollar çökerse afetzedelere karasal ulaşım mümkün olmaz. Kurtarma ekipleri için hava yoluyla ulaşım mümkün olsa da afetzedelere gerekli olan malzemelerin yeterli miktarda ulaştırılması alanın sağladığı olanakları etkileyen sınırlılıklar taşımaktadır. Bu nedenle alternatif yollar önem kazanmaktadır. Lojistiğin bu yapılanmadaki rolü azımsanamaz. Önceden belirlenmiş merkezlerden anında yola çıkan tırlar, malzemeleri sinyalizasyonla uzaktan takip ederek kontrolü ihmal etmeden görevin tamamlanmasını sağlamaktadır.

Tüm bunlara rağmen planlamanın realizasyonda eksik olan yanlara sahip olduğu 2023 Depremi durum analizinde ortaya çıkmıştır. Yapılan analizler yolların çöktüğü, köprülerin yıkıldığı durumda nasıl bir strateji izlenmesi gerektiğiyle ilgilidir. Alternatif yolların her bölgeyi, her konumu kapsamadığı realize edilerek görüldü. Bütün büyük depremlerde gerçekleşen bu olayın plana dahil edilmemesi; sadece konut, okul, iş yeri, mabet, cami gibi yapıların yıkılacağını düşünmek ve planlamaya kritik ulaşım ve sağlık merkezlerinin işlevini yitirmesini dahil etmemek; yolları, köprüleri, havalimanlarını, hastaneleri göz ardı etmek planlamanın en büyük eksikliğidir. Örneğin 7.7 ve 7.6'lık Kahramanmaraş depremlerinden sonra Hatay Havalimanı pistinin depremde gördüğü ağır hasardan dolayı 6 Şubat'ta ulaşım tamamen kapatılması; Adıyaman, Malatya, Mersin ve Hatay'da zarar gören yollar ve köprülerin trafiğe kapanması (indyturk.com, 2023); İskenderun ve Antakya'daki kamu binalarından iki devlet hastanesi ile polis evinin yıkılarak işlevsiz kalması, Erkenek tünelinin hasar görmesi (KGM, 6 Şubat 2023) afet yönetiminin uygulama aşamasındaki sınırlılık yaratan değişkenlerin planlamaya yansıtılması gerektiğini göstermiştir.

Türkiye'nin uluslararası ilişkilerde düşmanlığa ve çıkar odaklı yaklaşımlara ters düşen ve uygulamada ayrıca önem atfettiği karşılıksız insani yardıma dayalı kamu diplomasisi politikası 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremleri sonrasındaki yardım talebinin en zayıf ekonomiye sahip devletlerce bile karşılık bulmasını sağlamıştır (Ataman, 2023). Bu karşılık dünya gazeteleri tarafından Türkiye'nin cömert yardımlar sonunda kazandığı prestijini karşılığı olarak yorumlanmıştır. Ayrıca insani yardım diplomasisi Türkiye'nin 2014 yılında BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, Donör Destek Grubu'na katılarak dış politikada özel bir konumlandırılmaya sahip olmasını sağladı. 2020'li yıllarda ekonomik krizden etkilense de bu özelliğini kaybetmemiş ve 2023 depremi, karşılıklı kamu diplomasisinin doğmasını sağlamış ve Yunanistan gibi düşman temelli politik ilişkilerin yaşandığı ülkelerin bile yardımda bulunmasına zemin hazırlamıştır. Ancak 1999 Gölcük Depremi sonrasında da çıkarılabilecek

ampirik bir durum, doğal afetlerin düşman ülkelere geçici bir süre dost ülke imajı vermesi ve afet diplomasisi bağlamında gerçekleşen insanî kamu diplomasisinin zaman ve kapsam bakımından sınırlılık taşımasıdır (Bakır ve Kılıç 2023). Savaş tehdidi içeren zamanlarda bile felaket karşısında ülkeler birbiriyle iş birliği yapabilmektedir (Kelman, 2023). Bu nedenle diplomasideki bu açılım ilişkilerin tamamen farklı bir boyut kazanmasını sağlayabilir. 1999 Gölcük Depremi kayıplara dayalı ortak acı yarattığında, iki ülke arasında modern tarih boyunca görülmemiş derecede ılımlı ve uyumlu politikalar gerçekleşmiştir (Stepansky, 2023).

Halkın riskler konusunda bilinçlendirilmesini hedefleyen AFAD risk azaltmanın temel koşulu olarak binaların sağlam yapılmasını görür; halkın bu konuda bilinçlendirilme sürecine sivil toplumu, özel sektörü, küresel şirketleri ve bireyleri dahil eder (Güllüoğlu, 2018, s. 2-3). Ancak bu yetkiyi kullanmada sınırlılık yaşayan AFAD 2016 yılında yapılan kurumsal itibar algısı ölçümlerinde sosyal ve çevresel sorumluluk algısının yüksek, vizyon ve liderlik algısının zayıf olduğu tespit edilmiştir (Çalışır ve Akyol, 2016, s. 499,500).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı kamu diplomasisi uygulamaları olan AFAD’ın kriz yönetmedeki başarısını iç-dış merkezli olarak karşılaştırmak ve dış diplomaside daha başarılı olduğunu göstererek Türkiye uygulamasına dönük önerilerde bulunmaktır. Amaç, sistemli bir yapılanmada afet öncesi de sürece dahil edilince kurumlar arasında önceden varlık göstermiş olan entegrasyon sayesinde koordinasyonun daha kolay sağlanarak müdahale sürecinin hızlandığını da göstermekti.

Nitel hazırlanan bu çalışmada sayısal verilerden, raporlardan, gözlemlerden, araştırma makalelerinden, kitaplardan, haber sitelerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın odak sorusu “AFAD, kamu diplomasisine nasıl, ne tür katkılarda bulunuyor? Türkiye coğrafyasında yönettiği krizler ile dış coğrafyada yaşayan halklara dönük yönettiği krizlerde aynı başarıyı gösterebilmiş mi? Gösteremediyse nedenleri neler?” olarak belirlenmiştir. Çalışmanın bu bağlamdaki hipotezi, AFAD’ın doğal felaketler ve kaza nedenli acil durumlarda, özellikle de depremlerin yaşandığı ülkemizde, 1999 Marmara Depremi’nin yarattığı yıkımdan sonra gereklilikten kurulduğu ancak faaliyetlerinin yurt dışındaki halklara da yönelmesiyle politik anlam kazanarak hem iç hem dış kamu diplomasisi alanında değerlendirilmesi gerektiği ve bu noktada dış kamu diplomasisinde daha başarılı olduğudur. Çalışmanın sonucu hipotezi doğrular niteliktedir, izlenen yöntemler doğrultusunda amaçla sonuç arasında uyum olduğu görülmektedir.

Bu konudaki literatür taramasında, yapılan çalışmaların kamu diplomasisi, doğal afetler

veya AFAD üzerinedir. Bu çalışmanın ise literatüre katkısı, AFAD'ın yapılanma ve gelişme sürecinin 2023'e kadar dış ve iç kamu diplomasisi bağlamında şekillenmesi, özellikle dış diplomaside daha iyi konumlandırıldığı hâlde Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremlerindeki kriz afet yönetiminin iflasıyla iç diplomaside bir çöküş yaşandığını göstermektedir. İç ve dış merkezli kamu diplomasinin Türkiye'ye ve Türk halkına katkısı, kazandığı açısız özelliklere bağlı olarak karşılaştırılmıştır.

Kamu diplomasisinin 1999 Marmara Depremi gibi büyük depremlerde zafer kazanması altyapısal sorunların zamanında ivedilikle çözülmesiyle mümkündür. Ancak bir metropol olan İstanbul'un dönüştürülmesi sürecinde yaşanan gecikmeler, depremin kendini hatırlattığı zamanlarda her zamankinden daha çok konuşulur hâle gelince çözüm odaklı yaklaşımlar somutlaşmıştır. Bu noktada yeni başlayan süreçte çıkarılan 6306 sayılı Kentsel Dönüşüm Kanunu, apartman üyelerinin birbirleriyle anlaşması aşamasında baş gösteren mali nedenler dolayısıyla uygulamada sınırlılık taşıyor. Bu nedenle AFAD'ın kamu diplomasisini uygulama aşamasında, halkı özellikle depremler konusunda bilinçlendirmesine rağmen dönüşümün maliyeti açısından çıkan sorunlar yoksul kesim tarafından aşılamıyor. Aynı zamanda güvenlik ikilemi yaratan inşaat sektörü depremlerdeki can kayıplarının nedeni olduğu hâlde, depremlerden dolayı büyüyen sektör olarak kazancını artırmaya devam etmektedir.

AFAD'ın iç kamuda halkı aydınlatma yöntemleri tatbikatlar, seminerler, paneller, sempozyumlar, çalıştaylar, kamu spotları, kongreler ve eğitimlerdir. Doğru bir zihinsel dönüşüm yaşanması için 'Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi' gibi projelerin çoğaltılması gerekir.

AFAD'ın Türkiye'nin kamu diplomasisine sunduğu katkı, sadece yurt içinde gerçekleşmemiştir. Yurt dışındaki doğal afetler, göçler, iç-dış savaşlar, kazalar, kötü muameleye tabii halklar AFAD'ın eylem planı içinde yer almıştır. Böylece halklar arasında gönül bağı kurularak bunlar devlet tarafından dış siyasette avantaja dönüştürülmüştür. Bu avantajın en somut dönüşümü, 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremlerinde dünyadan gelecek yardımlara açık olduğunun deklare edilmesiyle en yoksul ülkelerin bile tutumlarını Türkiye'nin insani yardımlardaki cömertliğine uyumlu belirlemeleridir.

AFAD devlet bünyesinde kurulan ve müdahil olduğu olayların çözümü noktasında ilgili bakanlıklardan ve kurumlardan, sektörlerden destek almayı planlayıp arada entegrasyonu sağlayarak koordineli bir teşkilatlanma yoluyla başarılı önleme-müdahalede bulunma-iyileştirme süreci gerçekleştirmeyi hedefleyen bir kurumdur. Türkiye Afet Müdahale Planlama ve Afet Yönetim ve Destek Projesi Sistemi gibi yapılanmaları sürece dahil ederek teknoloji, bilişim, entegrasyon, devlet desteği başarılı bir insani yardıma dayalı kamu diplomasisinin

gerçekleştirilmesinde teorik olarak etkili olmuş ancak hayati değer kazandığı 2023 depremleri uygulama sahasında başarılı bir karşılık bulamamıştır.

Çalışma boyunca aktarılan ideal müdahaleye yönelik çalışmaların tümü gerçek bir afet krizi olan 2023 Kahramanmaraş ve Gaziantep Depremlerinde test edilmiş ve binlerce can kaybı acı bir deneyime dönüşmüştür. AFAD'ın, sivil toplum örgütlerinin, devletin, bireylerin hemfikir olduğu sorunların temeli yapısaldir ve sisteme ilişkindir. Sağlam yapılmayan binaların vermediği can güvenliği, AFAD'ın çalışmalarının ötesinde sistem ve halkın ortak anlayış içinde iş birliğine dayalı gelişimlere açık olmasıyla mümkündür. AFAD'ın resmî web sitesinde çizilen teorik çerçevenin eyleme dönüştüğü 11 ili kapsayan depremlerde koordinasyonsuzluk, iletişimsizlik ve yetki kapsamında ortaya çıkan sorunların hayati önem taşıdığı gözlemlenmiştir.

Güvenlik açısından bakıldığı zaman güvenliğin de arz-talep perspektifinde geliştiği söylenebilir. Halk, işini kolay yoldan yapmaya çalışırken güvenlik unsurunun çoğunlukla bertaraf edilmesinden dolayı sonunda zarar görür. Halkın bu konudaki duyarlılığı otoritelerin ve kurumların şekillenmesini sağlayacak temel faktördür. Sorun iki yönden çözüme ulaştırılabilir: Ya devlet AFAD gibi kurumlara kaldıramayacağı bir sorumluluk yüklemekten vazgeçip inşaat sektöründe otoritesini sağlam yapılaşmadan yana kararlı bir tutum takınarak sağlayacak; rüşvete, oy kaygısına yönelik imar barişlerine ceza getirecek ya da halk bunu bilinçli bir şekilde talep edip yanlış uygulamaların talepçisi olmayacak. Güvenliğin de bir maliyeti olduğunu bilip alışverişinde iç dizayna verdiği önemi güvenliğe aktaracak. Can güvenliğini otoritelerden talep ettiğini göstermeyen halk kaçak yapılaşmaya, kaçak kat atmaya, hazine arazisini yasal olmayan yollardan elde etmeye dönük bulduğu cesareti güvenliğini düşünerek göstermeli, sorumluluklarının farkında olmalıdır. Afet yönetimini çaresiz duruma düşüren unsurların başında halk (veya devlet) gelmektedir düşüncesi diğer araştırmacılar için bir perspektif oluşturabilir. Ancak sorunun AFAD, AKUT ya da sivil toplum örgütlerinin çalışmalarıyla deprem kuşağında bulunan Türkiye'nin yaşayacağı yeni büyük depremlerde de devam edeceğine dair düşünceleri söndürecek bir çözüme ulaştığı henüz görülmektedir. Geniş bir alanda adım adım ilerleyen dönüşüm, zamanın koşarak gelmesi karşısında yetersiz kalmaktadır.

Kaynakça

- AFAD (2016). *Suriyeli misafirlerimiz kardeş topraklarında*. 2016 raporu pdf. <https://www.afad.gov.tr/suriye-raporlari>
- AFAD (2019). *Küresel insani yardım raporları*. Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 4 (1),

- 50-57. <https://devinit.org/publications/global>.
- AFAD (2021). AFAD hakkında. <https://www.afad.gov.tr>. Erişim tarihi: 02.01.2022.
- Akçadağ, E. (2012). AB'nin kamu diplomasisi ve Türkiye'ye yansımaları. A. Özkan, T. E. Öztürk (Ed.), *Kamu diplomasisi*. Tasam Yayınları.
- Akdağ, M., Taşdemir, E. (2006). Krizden çıkmanın yolları: etkin bir kriz iletişimi. *Selçuk İletişim*, 4(2), 141- 157.
- Aksoy, M. (2023). Depreme müdahale edilememesinin nedeni. <https://www.politikyol.com/depreme-mudahale-edilememesinin-nedeni-mevcut-sistemdir/>
- Alcaraz, C. & Zeadally, S. (2015). Critical infrastructure protection: requirements and challenges for the 21st century. *International Journal of Critical Infrastructure Protection*, 8, 53-66.
- Ataman, M. (2023). Deprem diplomasisi: insani krize insani tepkiler. Daily. <https://www.daily-sabah.com/opinion/columns/earthquake-diplomacy-humane-reactions-to-humane-crisis>.
- Baechler, N. C. (2018). *Afet risk ve zarar azaltmada iletişim stratejisinin rolü*. 2. *International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management*. Sakarya University Culture and Congress Center. https://www.researchgate.net/publication/330134864_Afet_risk_ve_zarar_azaltmada_iletisim_stratejisinin_rolu
- Bakır, A., Kılıç, E. (2023). *Afet diplomasisi, Türkiye'de yaşanan yıkıcı depremin ardından jeopolitik farklılıkları aşabilir mi?* <https://manaramagazine.org/2023/03/disaster-diplomacy-turkey-earthquake>.
- Balcı, A. ve Yeşiltaş, M. (2006). Bir dış politika aracı olarak dış yardımların kullanılması: Japonya örneği. *Uluslararası İlişkiler*, Cilt: 2, Sayı 8, 167-198.
- Batora, J. (2005). Public diplomacy in small and medium-sized states: Norway and Canada. *Hollanda Uluslararası İlişkiler Enstitüsü* (pdf), 1-28.
- Benli, H., Bacanlı, M. vd. (2018). *Türkiye'de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri pdf*. Ankara. <http://tara.sdu.edu.tr/vufind/>
- BM (2019). *Myanmar military committed 'routine, systematic' sexual violence against ethnic minorities*. UN experts find.
- BM (1992). *United nations conference on environment ve development Rio de Janerio*. Brazil, 3-14. <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>
- Comfort, L. et al. (1999). "Reframing disaster policy: the global evolution of vulnerable communities." *Environmental Hazards* 1 (1), 39-44.
- Comfort, L. (2000). Disaster: Agent of diplomacy or change in international affairs. *Cambridge Review of International Affairs*, vol. 14, no. 1, 277-294.
- Coombs, W. T., Holladay, S. J. (2010). Parameters for crisis communication. W. T. Coombs ve S. J. Holladay (Eds.), *The handbook of crisis communication* 17-53. WILAY.
- Çalışır, G., Akyol, H. (2016). AFAD'ın kurumsal itibarı üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, 478-504.
- Dalaman, Z., Lehimler, H. M. (2021). *Türkiye sınırı ve sınır ötesi kentlerde göç hareketliliği ve kentsel yaşanabilirlik*. Transnational Press London, 30-31.
- Doctors Without Borders (24.08.2022). *Timeline: A Visual History of the Rohingya refugee crisis*. <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/timeline-visual-history-rohingya-refugee-crisis>.
- Ekşi, M., Erol, M. S. (2018). The rise and fall of Turkish soft power and public diplomacy. *Akademik Bakış*, Cilt 11, Sayı 23,15-45.
- Enia, J. S. (2008). Peace in its wake? The 2004 tsunami and internal conflict in Indonesia and Sri Lanka. *Kamu ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 19(1), 7-27.
- Ergünay, O. (2007). *Türkiye'nin afet profili, TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Mattek Matbaacılık.

- Girgin, K. (1992). *Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemleri hariciye tarihimiz* (Teşkilat ve Protokol). TTK.
- Goodchild, M. F., Glennon, J. A. (2010). Goodchild ve Li (2012). Crowdsourcing geographic information for disaster response: a research frontier. *Journal International Journal of Digital Earth*, Volume 3, Issue:3, 231-241.
- Goodchild, M. F., Li, L. (2012). Gönüllü coğrafi bilginin kalitesinin güvence altına alınması. *Uzamsal İstatistikler*, 1,110-120.
- Gore, R. (2001). Türkiye’de deprem, *National Geographi*, Kuruluş Özel Sayısı.
- Gouveia, P. F., Plumridg, H. (2005). Avrupa bilgi politikası: AB kamu diplomasisi stratejisinin geliştirilmesi. *Dış Politika Merkezi*, Londra-UK.
- Gregory, B. (2011). “American public diplomacy: enduring characteristics, elusive transformation”. *The Hague Journal of Diplomacy*, C. 6, 351-372.
- Güneş, A. (2018). Amerikan kamu diplomasisinin üç evresi: propaganda, geleneksel kamu diplomasisi ve stratejik iletişim. *The Journal of Social Science*, 2(3), 54-72. DOI:10.30520/tj_sosci.425898
- Güllüoğlu, M. (2018). *Türkiye’de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri önsözü pdf*. H. Benli, M. Bacanlı vd. (ed.) AFAD. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf
- Hyndman, J. ve Waizenegger, A. (2010). Two solitudes: post-tsunami and post-conflict Aceh. *Disasters*, 34 (3), 787-808.
- Independent Türkçe (7 Şubat 2023). Deprem bölgesine gitmek. <https://www.indyturk.com/node/608031>.
- İsmani, A. (2021). *Gayri resmi diplomasi, diplomasi kavramları sözlüğü*. M. Güneş (ed.). Stratejik Düşünce Enstitüsü.
- İskit, T. (2007). *Diplomasi, tarihi, teorisi, kurumları ve uygulaması*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Jayasinghe, N., Sevin, E. (2013). Disaster “public” diplomacy? An examination of long-term impacts of disaster diplomacy on Turco-Greek relations. *Place Branding and Public Diplomacy*, ISA San Francisco, 1-3.
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri. M. Kadioğlu, E. Özdamar (ed.), *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (1-34). JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2.
- Kelman, I. (2007). Hurricane Katrina disaster diplomacy. *Disasters*, 31(3), 288-309.
- Kelman, I. (2023). Türkiye-Suriye depremi: afet diplomasisi savaşan ülkeleri hayat kurtarmak için nasıl bir araya getirebilir? *The Conversation*. <https://theconversation.com/turkey-syria-earthquake-how-disaster-diplomacy>.
- Macit, İ. (2016). Bütünleşik afet yönetiminde Boyce-Codd form yöntemi ile GLIDE içerikli veri tabanı oluşturulması. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 31 (1), 191-202.
- Malone, D. G. (1988). *Political advocacy and cultural communications: organising the nation’s public diplomacy*. Lanheim University of America. <https://catalogue.nla.gov.au/catalog/2906521>
- Manheim, J. B. (1990). *Strategic public diplomacy: the evolution of influence*. NY: Oxford University Press. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/>
- Mark, L. (2002). *Public diplomacy*, Foreign Policy Center. Londra.
- Melissen, J. (2013). Public diplomacy. A. F. Cooper, J. Heine, R. Thakur (Eds.), *The Oxford handbook of modern diplomacy* 436– 452. Oxford University Press.
- Murrow, E. R. (1958). What is public diplomacy? *Fletcher Okulu*. <http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>, 20.06.2023.
- Mülteciler Derneği (2022). *Tamamlayıcı sosyal uyum yardımı (T-SUY) programı*.

- <https://multeciler.org.tr>.
- Naghiyeva, L. (2021). Çok kulvarlı diplomasi. M. Güneş (Ed.), *Diplomasi kavramları sözlüğü* (34-35). Strateji Düşünce Enstitüsü Yayınları.
- Nye, J. (1990). *Bound to lead: Amerikan gücünün değişen doğası*. Basic Books.
- Nye, J. (2005). *Yumuşak güç*. Elips Kitap.
- Partigöç, N. S., Tarhan, Ç. (2019). Dijital çağda afet yönetimi: dijital bölünme perspektifinden bir inceleme. *Resilience Dergisi*, 3 (2), 301-306.
- Reagen, R., (1987). *15 Remarks at the 40th anniversary conference of the United States advisory commission on public diplomacy*. www.reagan.utexas.edu/archives.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. Beta Yayınları, İstanbul.
- Seib, P. (2017). Donad Trump, twitter master, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/donald-trump-twitter-master> *United States advisory commision on public diplomacy* (2017b). *Can Public Diplomacy Survive The Interne*. State Department. <https://www.fultongrandjury.com>.
- Statista.com (2023). 1900'den 2016'ya kadar en çok deprem yaşayan ülkeler. <https://www.statista.com/statistics/269648/number-of-earthquakes-by-country/>
- Stepansky, J. (2023). *Türkiye'nin yardım diplomasisi küresel deprem tepkisine yansıdı*. El Cezire. <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/21/turkeys>.
- Tarnoff, C. ve Lason, M. L. (2012). Foreign aid: an introduction to U.S. programa and policy. *Congressional Research Service*, 1-38.
- T.C. Resmî Gazete (2019). Güvenlik ve acil durumlar koordinasyon merkezi teşkilat, görev yetki, çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik. 30928 sayı, md. 13., Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü.
- T.C. Resmî Gazete (2020). No: 31248, Resmî Gazete Tarihi: 18.09.2020, Bazı Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde değişiklik yapılması hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. Karar Numarası: 67, Karar Tarihi: 17.9.2020, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü.
- Tercan, B. (2008). Afet bölgelerinde yeniden yerleştirme ve iskân politikaları, Doğubayazıt afetzede yerleşim alanları uygulama örneği. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tercan, B. (2011). Afet bölgelerinde yeniden yerleştirme politikaları, planlamanın dünü, bugünü, yarını: planlamada yeni söylem arayışları. Ayda Eraydın vd. (ed.), 2. *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı Sempozyumu* (485-497). Matsa Basımevi.
- Tuch, H. N. (1990): Communicating with the world. *U.S. public diplomacy overseas*. St. Martin's Press. Public Diplomacy in Small and Medium-Sized States.
- Tuncer, H. (1984). Tarihte ve günümüzde ad hoc diplomasi. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 4(1), 50-57.
- Tüney, S. ve Gücüyener, A. (2014). Kritik altyapı güvenliği, teknolojik afetler ve Türkiye'nin 2023 stratejisi, Kritik Altyapıları Koruma Programı 1-5, AFAD. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf
- U.S. Government Accountability Office (GAO-06-535) (3 Mayıs 2006). *U.S. Public diplomacy: State department efforts to engage Muslim audiences Lack certain communication elements and face significant challenges*. <https://www.gao.gov/assets/gao-06-535.pdf>.
- Yağmurlu, A. (2019). Kamu diplomasisi ve ulus markalaşması: Bir elmanın iki yarısı mı? *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (49), 122-138.
- Yelken, R. (2023). Depremde temel afet yönetimi konusunda sahadan gözlemlerim ve önerilerim. *Fikir Coğrafyası*. <https://fikircografyasi.com>.
- Yeryüzü Doktorları (2019). *Yeryüzü doktorları 2019 faaliyet raporu*. <https://www.yyd.org>.

<tr/tr/hakkimizda/raporlar#gallery2-4>